היינו מדמע ואבד קנסא הוא ומקנסא לא ילפינן; ולמאן דיליף קנסא מקנסא כל הני למה לי? צריכא: דאי אמטמא תרומה הוה אמינא משום דקא מפסיד לה לגמרי ואי מטמא חולין משום *דאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל אבל מדמע אימא לא ואי אשמעינן מדמע משום דשכיח אבל מטמא דלא שכיח אימא לא ואי אשמעינן מטמא ומדמע משום דלא קים ליה בדרבה מיניה אבל מנסך דקים ליה בדרבה מיניה אימא לא, קא משמע לן בדרבי ירמיה, ולהא *דתני אבוה דר' אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע. *למה לי? צריכא: דאי אשמעינן מטמא משום דלא קים ליה בדרבה מיניה אבל מנסך דקים ליה בדרבה מיניה אימא לא ואי אשמעינן מנסך משום דקא מפסיד ליה לגמרי אבל מטמא דלא מפסיד ליה לגמרי אימא לא ואי אשמעינן תרי חדא משום דהפסד מרובה אבל בתרי דהפסד מועט אימא לא, צריכא. אמר [חזקיה] דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד מזיד חייב מאי טעמא? *היזק שאינו ניכר שמיה היזק, ומה טעם אמרו בשוגג פטור? כדי שיודיעו, אי הכי אפילו במזיד נמי? השתא לאוזוקי קא מכוין אודועי לא מודע ליה ור' יוחנן אמר דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור מאי טעמא? היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב? שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני תני* והכהנים שפגלו במקדש מזידים חייבין ותני עלה דמפני תיקון העולם ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק הא שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מתני' רבי אליעזר העושה מלאכה במי חטאת ובפרה חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק, בדיני אדם נמי לחייב? הוא מותיב לה והוא מפרק לה פרה שהכניסה לרבקה על מנת שתנוק וחדוש מי חטאת ששקל בהן משקלות, והאמר רבא מי חטאת ששקל

מהדר חייב ח"ל קסבר דאפשר לנסך בלא הגבהה ולא דמי לעקירה והמה דשבת ח"ל דאפשר דרבי ירמיה פליג אדרבי אבין וכן משמע דאמר במרובה (ב"ק דף ע:) דאמר ליה זרוק גיבוחיך לחלרי ותקני לי גיבוחיך ופריך מדמעטי לאוזר חלרו קנה ומתחייב בפשעו לא הוי עד דנייח ומשני באומר לא תקני לגיבוחיך עד שתטוח והייט דלא כרבי אבין דלרבי אבין לא צריך לאוקומי הכי דעקירה עורך הגמה היא וכן משמע בהגוזל בתרא (שם דף קיז.) דקאמר ברשאוה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו אומרים אף המנסך ומפרש מעיקרא סבור רבי אבין ולבסוף רבי ירמיה ועוד י"ל דמעמא דשמואל אף ע"ג דהגבהה לאו עורך דיסוד הוא אפי' הכי פטור כיון דאשעת יסוד לא מחייב דקים ליה בדרבה מיניה אשעת הגבהה ומי מיפטר דאמר לו הרי שלך לפניך כמו תרומה וטומאת דכמו דאשם נסכו אחר * אומר לו הרי שלך לפניך הכי נמי כי ניסך ליה איהו אע"ג דמנסך ליה בידים כיון דקים ליה בדרבה מיניה ורב סבר כיון דבשעת הגבהה לא שייך לאימר מחמת הגבהה אבל מה שעשה בידים אחרי כן אע"ג דהויא לגמרי אבל מטמא דלא מפסיד ליה לגמרי אימא לא ואי אשמעינן תרי חדא משום דהפסד מרובה אבל בתרי דהפסד מועט אימא לא, צריכא. אמר חזקיה דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד מזיד חייב מאי טעמא? היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב? שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני תני* והכהנים שפגלו במקדש מזידים חייבין ותני עלה דמפני תיקון העולם ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק הא שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מתני' רבי אליעזר העושה מלאכה במי חטאת ובפרה חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק, בדיני אדם נמי לחייב? הוא מותיב לה והוא מפרק לה פרה שהכניסה לרבקה על מנת שתנוק וחדוש מי חטאת ששקל

מטוס דמטמע ליה דמפני תיקון העולם דקתני בברייתא קאי אמזידין חייבין דקתני לבסוף והכי איתא בתוספתא [פ"ג] ברשאוה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע בשוגג פטור מזיד חייב מפני תיקון העולם הכהנים שפגלו במקדש שוגגין פטורין מזידין חייבין מפני תקון העולם וקשה דמרישא דהמטמא והמדמע והמנסך דקיימי בהו הוה ליה למיפרך לבר מרישא דלא גרסינן במתני' שוגגין פטורין ובריתא דהכא לאו הייט דתוספתא דהתם שהכתה ומפני תיקון העולם אחזיקא קאי וכה"ג משני לקמן (דף נה:) אחטאת גזולה שלא טרפה לרבים: העושה מלאכה במי חטאת ובפרה חטאת. מעובד דומיא דעבד דרשיון דעלה עליה זכר פסולה אע"ג דממילא כיון דניחא להו לבעלים וה"ה דכי עביד חבירו בידים וניחא ליה לאוחו שעושה דמיתחבי נמי מעובד מ"מ: בדיני אדם נמי לחייב. וא"ת והרי טרפ אחון פרחו של חבירו דפטור כדאמר בפ"ב דזבחים* (נה:) ובהגוזל קמא (ב"ק נח.) מטוס דכולהו שוורין לאו לגבי מזבח קיימי ופריך התם מאך דהעושה מלאכה דמטמע דוקא מלאכה דלא מיכר חזיקא ומשני דקתני מלאכה לרבותא דאע"ג דלא מיכר מיחייב בדיני שמים ובראה דהאי דסתם שוורים לאו לגבי מזבח קיימי לא עביד ליה אלא כהיזק שאינו ניכר: הא

*מנסך כאיבר

[סוטה ב: מה ו:]

ב"ק קיח. ע"ש

[לעיל מא. מד: מ"ק יב. נדרים לה. ב"ק ה.]

*וגם בלי לבאר אותו מתיבות יו"ד

נלקמן נה: וש"נ

[הוס' פ"ג]

ב"ק ט. ומה.

[ישעיה ל ה כח]

מלאכה דרל"ל שכבר אפי' לר"מ דס"ל לקמן דקנסו שוגג אינו מזיד מ"מ בגרמי ס"ל דבשוגג פטור וכמו שכתב רבינו לקמן ע"ב.

[לא נמצא מזה בלוח בכל מסכת זבחים]

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הלכה ט:

נה ב מיי' פ"ז מהלכות מוכר ומוציא הלכה ה ג סוס"ע מ"מ סימן שפה סעיף ה [ובכ"מ לנסס ב"ק פ"ג דף ב ע"ב ובהרא"ש שם סימן ח]:

נו ג מיי' שם פל' ד:

נז ד מיי' שם הלכה ה וע"ש בכ"מ:

תוספות רי"ד

נפסל בכך חייבין ואם היו שוגגין פטורים מלשלם הקרבן לבעלים אמר חזקיה דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב מ"פ היזק שאינו ניכר שמיה היזק וקי"ל אדם מוהר לעולם בין שוגג בין מזיד ומה פעם אמרו בשוגג פטור כדי שיודיעו שפיטא אי דמע דאי מחייבין ליה לא מודע ליה ואכיל איסורא. ור' יוחנן אמר דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור דהיזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק ומה טעם אמרו במזיד שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני. פי' אע"ג דלאו שמיה היזק גדול הוא סברא דניזקין דאפילו מאן דאמר גרמא בניזקין פטור הכא מיחייב מפני שעשה מעשה בידים אבל בגרמא ליכא מעשה בידים וכל הני דתתני' מטמא ומדמע ומנסך ומפגל אע"פ שבדבור בעלמא הוא מעשה נמור יש שם שהוא שותם ווורק באותו הדיבור ופוסלו בידים: ובפרקין דלעיל אמרן אחר אביי נקשינן פומא טהרותיו של חבירו ומת לא קנסו בנו אחריו מאי טעמא היזק שאינו ניכר לאו שמיה היזק וקנסא דרבנן הוא לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן ויש ללמוד מכאן דאע"ג דרבנן ריגא דגרמי כראמרינן בפ' הגוזל ומאכיל אם מת קודם שישלם בני פטור מלשלם ה) שהרי היזק שאינו ניכר הוא גדול מגרמא ואפילו הכי בנו פטור:

ה) נראה דרל"ל שכבר אפי' לר"מ דס"ל לקמן דקנסו שוגג אינו מזיד מ"מ בגרמי ס"ל דבשוגג פטור וכמו שכתב רבינו לקמן ע"ב.

נוסח/מבנה

△ (דרי כותא) "מאמאו, מדמע, מנסך למה לי? קנסא מקנסא כל הני (נדרים) ל"ל דאבי חד דמ"ל אלו וגיכל דלמאן דאמר מאנו

מבנה

△ (דרי כותא) כדא דלא אמרינן דאמר מאמר מאמר דאמר מאמר אחרי דאמר מאמר אחרים תמצאים דאמרינן דאמר דלמה לי אמר

נוסח/מבנה

▽ הנה מ"ר יוחנן היזק שאינו ניכר מה אמר [מדאורייתא] נבר מעמא חנקיה - שאיר היזק ר"יוחנן - לאו שאיר היזק

מבנה

△ קושיות על המדאו היזק שאינו ניכר שאיר היזק (חזקיה)

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה אלא וכו' אפי' כרבנן ובמגבע נהו שרן:

ה) [עי' תוס' מגמות נח: ד"ה ואיכא דאמרי ודע דכתוספתא דגיטין פ"ג תניא כמו דאיתא בב"ק] · ב) [וע"ע תוס' מהדרין לג: ד"ה שמעינן].